

Цыкл гістарычных раманаў Ф.А. Асяндоўскага як мастацкі летапіс роду

Гладкова Г.А.

Установа адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Маішэрава”, Віцебск

Артыкул прысвечаны даследаванню гістарычных раманаў вучонага, этнографа, пісьменніка, грамадскага дзеяча, выхадца з Віцебскай губерні Ф.А. Асяндоўскага “Царскі трубач”, “Ванько з Лісова” і “Моцныя людзі”, якія ўяўляюць сабой мастацкае адлюстраванне гісторыі польска-літвінскага шляхецкага роду герба Ліс. На багатым дакументальным (пераважна гістарычным і этнаграфічным) матэрыяле пісьменнік асэнсаваў ролю асобы ў гісторыі, стварыў вобраз нацыянальнага героя-абаронцы, які ўвасобіў лепшыя рысы воіна-патрыёта краю.

Мэта дадзенай работы – выявіць асаблівасці гістарычнай прозы Ф.А. Асяндоўскага на прыкладзе раманаў “Царскі трубач”, “Ванько з Лісова” і “Моцныя людзі”, якія арганічна звязаны паміж сабой і ўяўляюць своеасаблівую сагу шляхецкага роду.

Матэрыял і метады. Матэрыялам для літаратуразнаўчага аналізу сталі раманы Ф.А.Асяндоўскага “*Wancko z Lisowa*” (Львоў–Варшава, 1929), “*Trębacz cesarski*” (Пястув, 1931) і “*Mocni ludzie*” (Львоў–Варшава, 1938). Асноўнымі метадамі даследавання паслужылі культурна-гістарычны, біяграфічны, а таксама ідэяна-кампазіцыйнага аналізу мастацкага твора.

Вынікі і іх абмеркаванне. У выніку шматаспектнага літаратуразнаўчага аналізу выбраных мастацкіх тэкстаў Ф.А. Асяндоўскага аўтар артыкула прыходзіць да высновы пра своеасаблівую сюжэтна-кампазіцыйную ўзаемасувязь раманаў “Царскі трубач” і “Моцныя людзі”, а таксама пра ідэйнае комплекснае адзінства згаданых твораў з раманам “Ванько з Лісова”.

Заклучэнне. Такім чынам, раманы Ф.А. Асяндоўскага “Ванько з Лісова”, “Царскі трубач” і “Моцныя людзі” ўяўляюць сабой своеасаблівую гістарычную трылогію, аб’яднаную агульнай ідэяй адлюстравання гісторыі шляхецкага роду (герб Ліс), а таксама лёсу асобы ў пераломны гістарычны перыяд (мангольскае нашэсце XIII ст. і Літападаўскае паўстанне 1830–1831 гг. адпаведна).

Ключавыя словы: гістарычны раман, алюзія, сярэдневякоўе, мангола-татарскае нашэсце, Рэч Паспалітая, Каралеўства Польскае, Літва, Расійская імперыя, Літападаўскае паўстанне 1830–1831 гг., нацыянальная свядомасць, стэрэатып, дзяржаўнасць, нацыянальна-вызваленчы рух.

The Cycle of Historical Novels of F.A. Ossendovski as an Artistic Chronicle of the Family

Gladkova A.A.

Educational Establishment “Vitebsk State P.M. Masherov University”, Vitebsk

The article is devoted to the study of historical novels of the scientist, ethnographer, writer, public figure, a native of Vitebsk province, F.A. Ossendovski “The King’s Trumpeter”, “Vanko from Lisovo”, “Strong People”. They represent an artistic reflection of the history of the Lithuanian-Polish family of the Coat of Arms of the Fox. On a rich documentary (primarily historical and ethnographic) material the writer comprehended the role of personality in history and created the image of the national hero-defender, who reflected the best features of the warrior-patriot of the Motherland.

The purpose of the research is to identify features of the historic prose of F.A. Ossendovski on the example of the novels of “The King’s Trumpeter”, “Vanko from Lisovo”, “Strong People” which are organically linked among each other and are a kind of a chronicle of a noble family.

Material and methods. F.A. Ossendovski’s novels “The King’s Trumpeter” (Piastuv, 1831), “Vanko from Lisovo” (Lvov–Warsaw, 1929), “Strong People” (Lvov–Warsaw, 1938) became the material for literary analysis. The main research methods were the cultural and historic, the biographic, the method of idea and composition analysis of a piece of art.

Findings and their discussion. As a result of the multilateral literary analysis of the selected literary texts of F.A. Ossendovski, the author of the article comes to the conclusion of the original plot-

compositional relationship of the novels “The King’s Trumpeter” and “Strong People”, as well as of the ideological unity of the named works of art with the novel “Vanko from Lisovo”.

Conclusion. Thus, F.A. Ossendovski’s novels “The King’s Trumpeter” (Piastuv, 1831), “Vanko from Lisovo” (Lvov–Warsaw, 1929), “Strong People” (Lvov–Warsaw, 1938) are a kind of a historical three-piece complex which is united by one idea of depicting the history of a noble family (the Coat of Arms of the Fox) as well as the life of a person during a crucial historic period (Mongol invasion in the XIII century and November Uprising of 1830–1831).

Key words: historical novel, allusion, medieval, Mongol-Tatar invasion, Polish-Lithuanian Commonwealth, Kingdom of Poland, Lithuania, Russian Empire, November Uprising of 1830–1831, national consciousness, stereotype, statehood, national liberation movement.